

Scala College anti-pest protocol

Marian van Kooten
Maarten Westerduin

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Missie: Waar staan we voor	2
Visie: waar gaan we voor	2
De rol van de anti-pest coördinatoren	4
Pesten	5
Wat is plagen?	5
Wat is ruzie?	5
Wat is pesten?	5
Direct pesten	5
Indirect pesten	5
Signalering van pesten	6
Risicofactoren voor gepest worden of pestgedrag vertonen	6
Beschermingsfactoren tegen gepest worden of pestgedrag vertonen	6
Mogelijke signalen van gepest worden	6
De zwijgende middengroep en de meelopers	7
Het personeel	7
Het aanpakken van pesten	7
Het registreren van incidenten	7
Het anti-pestprotocol	8
Vijfsporenplan	9
Spoor 1: De gepeste leerling steunen	9
Spoor 2: De pester steunen	9
Spoor 3: De ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester steunen	9
Spoor 4: De andere leerlingen/ de middengroep betrekken bij de oplossing van het pesten	9
Spoor 5: Als instelling de verantwoordelijkheid nemen	9

Voorwoord

Missie: Waar staan we voor

De stichting Scala College en Coenecoop College is verantwoordelijk voor een breed aanbod aan uitstekend openbaar voortgezet onderwijs in het Groene Hart.

Wij staan voor boeiend onderwijs in veilige en fijne scholen waar we trots op zijn. Waar diversiteit vanzelfsprekend is, je plezier hebt en kan onderzoeken wie je bent. Met eerlijke kansen voor een ieder en het vertrouwen dat iedereen zich kan ontwikkelen.

Visie: waar gaan we voor

In onze visie op onderwijs vindt leren plaats in interactie tussen mensen en in relatie met de omgeving.

Daarbij zetten wij ons in voor:

- keuzemogelijkheden voor iedereen;
- brede en duurzame kennisoverdracht;
- het geven en nemen van ruimte en verantwoordelijkheid;
- bekwame medewerkers die werken vanuit passie en betrokkenheid;
- gezonde scholen in alle opzichten

We willen graag dat iedereen – leerlingen én medewerkers zich op onze school thuis voelt. Daarom heeft onze schoolcultuur bepaalde basiswaarden: respect voor en verbondenheid met elkaar, verdraagzaamheid, recht op een gevoel van veiligheid en recht op ruimte voor ontplooiing. Op basis daarvan hebben we leef- en gedragsregels (onze normen) vastgesteld. Die dragen ertoe bij dat we, met elkaar, onze waarden handhaven om zodoende een plezierig leefklimaat te verwezenlijken. De leef- en gedragsregels zijn per locatie vastgesteld. Deze zijn te vinden op de website: www.scalacollege.nl.

Het onderwijs dient ervan uit te gaan dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving. Het onderwijs is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten. Op het Scala College is dit geïntegreerd in de lessen en naschoolse activiteiten.

Het anti-pestbeleid is erop gericht om alle volwassenen (het schoolpersoneel en de ouders) en met name onze jongeren op de hoogte te brengen van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te creëren. De acties die we ondernemen staan niet op zichzelf en zijn verbonden met andere ontwikkelingen binnen de school.

Omdat de inzichten op het gebied van pesten en pesten via social media zich blijven ontwikkelen, worden het anti-pestbeleid en anti-pestprotocol, indien nodig, tweejaarlijks herzien.

Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. De rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

We besteden daarnaast schoolbreed aandacht aan de leefregels van het Scala College (zie schoolgids op de website).

Wij streven naar een schoolbrede aanpak. Om die reden heeft elke locatie een anti-pest coördinator, waar mentoren en teamleiders advies bij kunnen inwinnen.

De rol van de anti-pest coördinatoren

1. Ondersteunen waar nodig mentoren, teamleiders tijdens de verschillende fasen in het proces.
2. Vragen regelmatig aandacht voor de problematiek via de nieuwsbrief aan de ouders en via de digitale info.
3. Organiseren de anti-pest week met lesmateriaal voor mentoren.
4. Vragen zo nodig advies bij het ondersteuningsteam.
5. Herzien, indien nodig, tweejaarlijks het anti-pestbeleid en anti-pestprotocol

Marian van Kooten
Maarten Westerduin

Pesten

Wat is plagen?

We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag is onschuldig en nodigt uit tot een reactie van eenzelfde soort. Het gaat dan om een spel, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Plagen is niet systematisch en heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat.

Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen, leren leerlingen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Het is een vaardigheid die later in hun leven van pas komt.

Wat is ruzie?

We spreken van ruzie wanneer er een verschil is in behoefte.

Bijvoorbeeld: jongere wil om 2.00 uur thuis zijn, ouders zien de jongere graag om 00.00 uur thuiskomen. Er is een verschil in behoefte wat ervoor zorgt dat er een kortstondig conflict ontstaat. De intentie bij ruzie is niet om iemand te beschadigen, maar om je "gelijk" te behalen.

Wat is pesten?

Twee vormen van pesten worden in de literatuur onderscheiden (Olweus, 1994):

Direct pesten

Ook wel fysiek en verbaal pesten genoemd. Dit zijn openlijke aanvallen op het slachtoffer, zoals:

- slaan;
- schoppen;
- uitschelden;
- obscene gebaren maken;
- seksueel getinte opmerkingen roepen;
- discriminerende opmerking maken;
- eigendommen afpakken of kwijt maken;
- beschadigen van eigendommen;
- uitlachen;
- fysieke intimidatie (dreigen met geweld);
- verbale intimidatie;
- 'grapjes' met het slachtoffer uithalen.

Indirect pesten

Ook wel relationeel of emotioneel pesten genoemd. Dit zijn aanvallen in de vorm van sociale isolatie, zoals:

- bewust buiten de groep sluiten;
- roddelen;
- wegstaren;
- negeren;
- persoon voor schut zetten of beledigen;
- persoon in de klas voortdurend afleiden (soms reageert het slachtoffer en krijgt daarvoor straf, tot vermaak van de daders);
- afpersing (slachtoffer moet geld of goederen geven of klusjes doen);
- voortdurend kritiek uitoefenen.

Cyberpesten/digitaal pesten

Cyberpesten/digitaal pesten wordt als aparte vorm beschouwd (Kiriakidis & Kavoura, 2010). Cyberpesten gebeurt via de computer of de (mobiele) telefoon, zoals:

- negatieve berichten rondsturen over een persoon, per sms of e-mail;
- seksueel getinte berichten of plaatjes sturen;
- opbellen en lastig vallen;
- kwetsende of bedreigende e-mails sturen;
- bedreigingen of lastig vallen via chatprogramma's;
- beledigende pagina's met foto's, video's of persoonlijke gegevens van het slachtoffer op internet plaatsen (bijvoorbeeld op YouTube);
- op een forum of vrij bewerkbare pagina's (zoals Wikipedia) beledigende of bedreigende informatie plaatsen.

Van cyberpesten zijn verschillende definities beschreven.

In bijlage III is het stappenplan van het Scala College na melding van digitaal pesten/cyberpesten te vinden. Voor tips en informatie over cyberpesten verwijzen wij naar <https://www.mediawijsheid.nl/onlinepesten/>

Signalering van pesten

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen.

Daarom is voorlichting over hoe we omgaan met pesten op school van belang.

Oog en oor hebben voor (soms subtiele) signalen van leerlingen is van belang, evenals interesse tonen en goed te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Mentoren maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden. Het belang van goed contact en samenwerking met ouders is voor mentoren van belang, zeker als er situaties zijn die de sfeer in de klas aantasten.

Risicofactoren voor gepest worden of pestgedrag vertonen

Uit de onderzoeksrapportage 'JGZ richtlijn pesten' van het NCJ (Nederlands Centrum Jeugdgezondheid) wordt beschreven dat er risicofactoren zijn op zowel kindniveau als ook omgevingsniveau. Als voorbeelden noemt het NCJ: angst en depressie, ADHD, motorische onhandigheid, autisme, stotteren, etniciteit, seksualiteit en gender, schoolgrootte, sociaal economische status, onveilige thuissituatie.

Beschermingsfactoren tegen gepest worden of pestgedrag vertonen

Uit het onderzoek van Bowes komt naar voren dat warmte binnen het gezin en een positieve emotionele thuissituatie een beschermende werking kunnen hebben tegen de negatieve emotionele gevolgen bij kinderen die worden gepest (Bowes, Maughan, Caspi, Moffitt & Arseneault, 2010).

Mogelijke signalen van gepest worden

- niet meer naar school willen;
- niet meer over school vertellen thuis;
- nooit andere leerlingen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden of afspreken met leeftijdsgenoten;

- slechtere resultaten op school dan vroeger;
- regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen;
- regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben;
- blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen;
- niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben;
- de verjaardag niet willen vieren;
- niet alleen een boodschap durven doen;
- niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan;
- bepaalde kleren niet meer willen dragen;
- thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn;
- zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte;
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- het probleem lijkt onoplosbaar;
- het idee dat het de ander niet mag verraden.

De zwijgende middengroep en de meelopers

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Er zijn leerlingen die niet merken dat er gepest wordt. Heel af en toe neemt een leerling, of een klein groepje leerlingen, het voor het gepeste kind op.

De meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit komt mogelijk voort uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

Het personeel

Van alle medewerkers wordt verwacht dat zij alert zijn op ongewenst gedrag en dat zij signalen snel doorgeven aan mentor of teamleider, vooral omdat de leerling die gepest wordt, het vaak niet bespreekbaar durft te maken. Pesten is als het ware een goed bewaard groepsgeheim. De medewerkers weten vaak niet dat er in de groep wordt gepest. Zien ze ongewenst gedrag, dan wordt het lang niet altijd als pesten geïnterpreteerd. Pesten vindt vaak plaats als er geen toezicht is. Dit maakt het voor medewerkers belangrijk om in vrije situaties alert te zijn.

Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. Om pesten zowel in preventieve zin als in curatieve zin aan te pakken is het nodig dat alle partijen betrokken worden, we spreken dan van een vijfsporenaanpak. Pesten is een probleem van alle betrokkenen partijen en alle partijen hebben hulp nodig om uit de situaties te komen die ze (vaak onbewust) met elkaar in stand houden.

Het registreren van incidenten

Het is verplicht voor basisscholen, middelbare scholen, speciale scholen en instellingen voor educatie en beroepsonderwijs om een register in stand te houden met incidenten die zich hebben voorgedaan op school of tijdens door de school georganiseerde activiteiten. Het Scala College registreert deze incidenten in het leerlingvolgsysteem.

Het anti-pestprotocol

Het anti-pestprotocol maakt duidelijk dat we pestgedrag op het Scala College niet accepteren en protocollair aanpakken.

Op het moment dat er sprake is van een pestsituatie wordt het volgende stappenplan aangehouden, waarbij de mentor zorgt voor verslaglegging van gesprekken en afspraken in het leerlingvolgsysteem:

Iedereen signaleren	<ul style="list-style-type: none"> • Is het plagen, ruzie of pesten? • Mentor informeren 	Direct
↓		
mentor en TL inventariseren	<ul style="list-style-type: none"> • Informatie delen over de situatie • Betreft het een 1 op 1 situatie of een groeps- of klassensituatie 	Week 1
↓		
Mentor voert gesprekken	<ul style="list-style-type: none"> • Leidraad voor gesprekken te vinden in de bijlage • Individuele gesprekken voeren met alle betrokken partijen 	Week 1 en 2
↓		
Plan van aanpak opstellen & ouders informeren	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de acties naar aanleiding van de gesprekken (evt. begeleidingstraject/training) • Mentor(en) neemt contact op met ouders/verzorgers van alle betrokken leerlingen • Mentor noteert afspraken/ gespreksnotities in SOM 	Week 2
↓		
Situatie niet opgelost?	Ouders worden betrokken in een vervolgtraject met mentor en TL (denk hierbij aan maatregelen voor de pester. Mogelijk kan het advies zijn om hulpverlening in te schakelen)	Week 3
↓		
Mentor terugkoppeling	<ul style="list-style-type: none"> • Evalueren met alle betrokken partijen • Wanneer een begeleidingstraject/ training wordt gevolgd, wordt dit geëvalueerd • Mentor noteert evaluatie in SOM 	Week 4

Vijfsporenplan

Spoor 1: De gepeste leerling steunen

- luisteren naar wat er gebeurd is;
- het probleem van de leerling serieus nemen;
- met het kind overleggen over mogelijke oplossingen;
- samen met het kind werken aan die oplossingen;
- eventueel deskundige hulp van buiten inschakelen (bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining);
- evaluatie met de gepeste leerling of er naar tevredenheid is afgehandeld. Dit wordt door de mentor/begeleider geregistreerd in het leerlingvolgsysteem.

Spoor 2: De pester steunen

- met de leerling bespreken wat pesten voor een ander betekent (empathisch vermogen);
- de leerling helpen zijn relaties met andere leerlingen te verbeteren;
- zorgen dat het kind zich veilig voelt en uitleggen wat jij als volwassene/pedagogisch medewerker daaraan gaat doen;
- grenzen stellen en die consequent handhaven;
- achterliggende oorzaken voor pestgedrag achterhalen;
- de leerling helpen zich aan regels en afspraken te houden;
- zorgen voor vervolggesprekken en terugkoppeling. Dit wordt geregistreerd in ons leerlingvolgsysteem.

Spoor 3: De ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester steunen

- ouders die zich zorgen maken serieus nemen;
- ouders informeren over peestsituaties, over pesten en over manieren om pesten aan te pakken en te voorkomen;
- met ouders overleggen over manieren om peestsituaties aan te pakken;
- zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige hulp;
- na genomen stappen/ondernomen acties, terugkoppeling naar alle partijen.

Spoor 4: De andere leerlingen/ de middengroep betrekken bij de oplossing van het pesten

- met de leerlingen in de groep praten over het pesten en hun eigen rol daarin;
- met de andere leerlingen overleggen over mogelijke manieren van aanpak en oplossing en hun eigen rol daarin;
- samen met de leerlingen werken aan oplossingen waaraan ze zelf actief bijdragen;
- terugkoppeling vanuit de mentor.

Spoor 5: Als instelling de verantwoordelijkheid nemen

- De directie en overig personeel van het Scala College neemt nadrukkelijk stelling tegen pesten en ontwikkelt een duidelijk beleid en handelt naar de geest van het anti-pestbeleid;
- De directie van het Scala College zorgt dat alle medewerkers voldoende bekend zijn met pesten in het algemeen en in staat zijn het pesten in de eigen groep te herkennen en aan te pakken;
- De anti-pestcoördinatoren vervullen een adviserende en informerende rol naar medewerkers van het Scala College;
- De mentoren zijn het eerste aanspreekpunt voor de leerlingen en ouders;

- Door de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs is aangenomen dat redelijkheid met zich meebrengt dat een school voorziet in adequaat toezicht binnen school en op het schoolplein een kwartier voor en na de officiële lestijd van de leerling;
- Alles binnen lestijd ligt primair bij de school, alles buiten lestijd ligt primair bij de ouders.